

مقایسه میزان کاربرد گفتار مستقیم (آزاد) و گفتار غیرمستقیم در رمان‌های فارسی

محدثه بهزادی

دانشگاه فردوسی مشهد

علی خزاعی فرید

دانشگاه فردوسی مشهد

مسعود خوش سلیقه

دانشگاه فردوسی مشهد

با نگاهی به ادبیات کهن ایران متوجه می‌شویم که ادب فارسی ما سرشار از انواع داستانی قصه، حکایت، روایت و غیره است. در سیر ادبیات داستانی فارسی به چهار نوع داستانی اسطوره، افسانه، رمانس و رمان برمی‌خوریم که هر کدام ویژگی‌های خاص خود را دارا هستند و در مقطعی از زمان رواج داشته‌اند. گفتار مستقیم (آزاد) یا همان نقل قول مستقیم و گفتار غیرمستقیم یا همان نقل قول غیرمستقیم در عین این‌که زیرمجموعه بازنمایی گفتمان هستند، دو عنصر مهم در تولید داستان محسوب می‌شوند. در این مقاله به بررسی و مقایسه میزان کاربرد این دو عنصر در دو نوع از داستان‌های فارسی یعنی رمانس و رمان می‌پردازیم و شباهت‌ها و تفاوت‌های استفاده از گفتار مستقیم (آزاد) و گفتار غیرمستقیم را در این دو نوع داستان ارزیابی می‌نماییم. بدین منظور سه رمانس فارسی *سمک عیار*، *داراب‌نامه* و *قصه حمزه* را با سه رمان فارسی *مدیر مدرسه*، *بامداد خمار* و *چراغ‌ها را من خاموش می‌کنم* در حجم‌های برابر مقایسه می‌نماییم. به نظر می‌رسد که به دلیل ماهیت داستان، هم در رمانس و هم در رمان گفتار مستقیم (آزاد) کاربرد بیشتری نسبت به گفتار غیرمستقیم داشته باشد. علاوه بر این، نتایج تحقیق نشان می‌دهد که در رمان نسبت به رمانس از میزان کاربرد گفتار مستقیم (آزاد) کاسته شده و بر میزان گفتار غیرمستقیم افزوده شده است.

کلیدواژه‌گان: گفتار مستقیم (آزاد)، گفتار غیرمستقیم، رمانس فارسی، رمان فارسی